
KOHNSTAMM
INSTITUUT

Impact van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders

Onderzoek naar de aanpak Thuis in Taal in het kader van de
GKA Agenda Taal & Ouders

De onderzoeksresultaten in het kort

ANNEMIEK VEEN
ILLA CARRIÓN BRAAKMAN

CYNTHIA GROFF
ESTHER STRONKHORST

De Landelijke GKA-agenda en de aanpak Thuis in Taal

In de Landelijke GKA-agenda Taal & Ouders wordt samen met verschillende (voor)scholen, beleidsadviseurs, trainers, onderzoekers en andere (onderwijs)professionals een netwerk opgebouwd om met elkaar kennis te delen en op te bouwen over het samenwerken met ouders van jonge kinderen aan taal, volgens de aanpak Thuis in Taal. Deze aanpak is ontwikkeld door Martine van der Pluijm (Hogeschool Rotterdam). Doel van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders is om enerzijds de samenwerking met ouders ten behoeve van de taalontwikkeling van een kind lokaal te versterken en anderzijds ook op landelijk niveau een visieomslag en duurzame praktijkverandering te stimuleren. Hiertoe wordt kennis gedeeld en verspreid via webinars, een magazine, een jaarlijks inspiratiefestival en via innovatiekringen voor beleidsmakers en schoolbestuurders. Verder stelt de Landelijke GKA-agenda Taal & Ouders budget beschikbaar om gemeenten in de zogenoemde verkenningsfase te ondersteunen bij het initiëren van startactiviteiten op lokaal niveau, zoals een projectgroep en een gezamenlijk startplan.

Doel van dit onderzoek was om te laten zien hoe de onderdelen van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders bijdragen aan een visieomslag op het samenwerken met ouders aan taal. In dit onderzoek hebben we observaties uitgevoerd tijdens het inspiratiefestival Thuis in Taal 2024 en een vragenlijst uitgezet onder de deelnemers aan dit evenement. Verder hebben we casestudies uitgevoerd in vijf gemeenten die langere of kortere tijd werken met de aanpak Thuis in Taal.

Visieomslag en professioneel handelen

De kern van de *visie* achter de aanpak Thuis in Taal is dat de taalontwikkeling van kinderen beter verloopt als kinderen continuïteit ervaren tussen de leefwereld thuis en die op de (voor)school.¹ Daarom is het belangrijk dat de beroepskrachten, pedagogisch medewerkers (pm'ers) en leerkrachten, bruggen bouwen tussen die twee leefwerelden en deze probeert te verbinden. In het bijzonder wanneer de afstand tussen school en thuis groot is en kinderen hierdoor discontinuïteit kunnen ervaren. Om de verschillende leefwerelden van het kind te verbinden is het nodig dat professionals samenwerken met ouders en kijken naar wat kinderen meebrengen in plaats van naar wat zij tekortkomen. Dit vraagt om een omslag in het denken bij pedagogisch professionals in en rond het onderwijs. De gedachte is vaak dat het onderwijs moet compenseren voor wat kinderen en ouders ontberen. De aanpak Thuis in Taal probeert juist in te zetten op het (h)erkennen van de kennis en de taal die kinderen en ouders wél meebrengen, om daar vervolgens op voort te bouwen. Het doel van Thuis in Taal is om het *professioneel handelen* van pm'ers en leerkrachten te versterken. Pedagogisch professionals maken ouders vertrouwd met de belangrijke rol die zij vervullen in de taalontwikkeling van kinderen. Ze gaan zelf uitdagende interacties aan met kinderen en nodigen ouders uit dit samen met hen te doen.

1 Van der Pluijm, M. (2024). Voor ieder kind een stevig taalhuis. Samenwerken aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen [Openbare les]. Hogeschool Rotterdam.

Impact van de verschillende onderdelen

Verkenningfase

De verkenningfase helpt om de aanpak binnen een gemeente van de grond te krijgen. Het budget draagt bij aan het verkrijgen van draagvlak, het opzetten van een stuurgroep en het ontwikkelen van een startplan.

Innovatiekringen voor schooldirecteuren en beleidsmedewerkers

Er zijn positieve geluiden over de innovatiekringen, die inhoudelijke en implementatie-gerelateerde onderwerpen behandelen. De bijeenkomsten zorgen voor nuttige uitwisseling van informatie en tips van andere gemeenten.

Webinars

Veel respondenten kennen de webinars, die bijdragen aan kennisdeling over onderwerpen als meertaligheid, diversiteit, kansgelijkheid, laaggeletterdheid en spelverrijking. Ze zijn een bron van inspiratie en nieuwe inzichten.

Magazine

Respondenten die bekend zijn met het magazine, dat een balans biedt tussen inspiratie, onderzoek en praktische handvatten voor ouder-kind-activiteiten, waarderen het vanwege de concrete voorbeelden en wetenschappelijke onderbouwing van de aanpak.

Inspiratiefestival

Het Inspiratiefestival 2024 werd als waardevol en inspirerend ervaren. Het biedt nieuwe inzichten en praktische ideeën, zoals het uitvoeren van huisbezoeken en het betrekken van ouders bij activiteiten. Deelnemers nemen vaak kleine stappen, wat de invoering van de aanpak bevordert.

Bijdrage Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders

Bijdrage aan visieverandering

De GKA-onderdelen dragen bij aan een visieomslag over ouders en taalontwikkeling. Er is groeiend inzicht dat thuistaal belangrijk is voor de taalontwikkeling van kinderen en meertaligheid wordt als rijkdom gezien. Professionals beschouwen ouders als gelijkwaardige partners in de opvoeding en gaan zich meer verdiepen in de thuissituatie van kinderen. Dit leidt tot betere communicatie, meer betrokkenheid van ouders en een waardevolle aanvulling op de lestijd. Er is ook meer vertrouwen in de omgang met ouders, wat leidt tot een effectievere samenwerking.

Bijdrage aan professioneel handelen

Professionals maken gemakkelijker contact met ouders en gaan vaker gesprekken met ouders aan over wat er goed gaat met hun kind. Ze nemen zich voor om meer huisbezoeken te doen, ouder-kind-activiteiten te organiseren en het doen-alsof-spel te gebruiken. In dit onderzoek zijn locaties gesproken die begeleiding kregen bij de invoering van de aanpak. Deze begeleiding blijkt bij te dragen aan de professionele ontwikkeling. Een veelgenoemd voorbeeld is het modellen bij het begeleiden van interacties tussen ouders en kinderen. De aanpak zorgt ook voor verbinding met andere initiatieven, zoals de VoorleesExpress, de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid en andere beleidsterreinen, zoals jeugdgezondheidszorg. Daarnaast zijn er scholen die werken aan verspreiding van de aanpak naar hogere leerjaren, met als doel om op termijn door de hele school heen vanuit dezelfde visie met ouders te gaan samenwerken.

Effect lerende aanpak en kennisdeling op professionals

De wetenschappelijke kennis die ten grondslag ligt aan Thuis in Taal is zeer nuttig voor kennisdeling, maar de vertaling naar de (eigen) praktijk is een uitdaging. Begeleiding van de professionals op de werkvloer (door een procesbegeleider en/of een speciaal opgeleide interne coach) helpt om de aandacht vast te houden en de aanpak verder te ontwikkelen. Ook een op gezamenlijk leren gerichte structuur, zoals een leerkring, draagt hieraan bij.

Aanbevelingen

Handhaaf de onderdelen

De onderdelen van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders zijn positief ontvangen en hebben een impact op visieverandering en professioneel handelen. Ze dragen bij aan samenwerking, kennisdeling en het opbouwen van een lokaal en landelijk netwerk. Aanbeveling aan de GKA: behoud de onderdelen en focus op de verspreiding van webinars en het magazine. Het jaarlijkse landelijke inspiratiefestival vindt nu in Rotterdam plaats. Een regionale variant zou het voor geïnteresseerden buiten de Randstad beter bereikbaar maken.

Kies voor het begeleidingstraject

De lerende aanpak is alleen succesvol als deze goed geïntegreerd is in de organisatie, met actieve deelname en ruimte voor reflectie en experimenteren. Het begeleidingstraject door procesbegeleiders is essentieel voor duurzame praktijkverandering. Gemeenten die van plan zijn om met de aanpak te gaan werken, wordt aangeraden om voor dit begeleidingstraject te kiezen.

Neem partijen van het begin af aan mee

Het verkenningstraject moet zorgen voor de betrokkenheid van alle relevante partijen vanaf het begin, wat bijdraagt aan draagvlak en voorkomt dat de aanpak als top-down wordt ervaren. Gemeenten wordt aanbevolen om alle betrokkenen vroegtijdig aan tafel te krijgen.

Creëer voorwaarden zodat iedereen kan meedoen

Er zijn verschillen in de snelheid waarmee professionals zich de aanpak eigen maken, vooral door verloop en instroom van personeel. Scholen en kinderopvanginstellingen die met de aanpak willen gaan werken, worden aangespoord om de juiste voorwaarden te creëren, zoals ondersteunende leernetwerken, zodat iedereen wordt meegenomen in en kan bijdragen aan de verandering.

Maak successen zichtbaar

Om vaart in de implementatie en 'focus' te houden, moeten vorderingen en successen tussentijds zichtbaar worden gemaakt. Pm'ers en leerkrachten moeten het gevoel hebben dat ze controle hebben over hun werk en duidelijk inzicht hebben in de richting waarin ze zich bewegen. Dit verhoogt de motivatie, creëert vertrouwen en helpt professionals te begrijpen of ze vooruitgang boeken.

Focus op groei en ontwikkeling

De aanpak Thuis in Taal is geen kant-en-klare aanpak, maar een cyclisch proces, wat betekent dat deze altijd in ontwikkeling is. Er moet aandacht zijn voor bijstellingen, zoals bleek in een aan het onderzoek deelnemende gemeente waar men al jaren met de aanpak Thuis in Taal werkt. Hier was hernieuwd behoefte aan ondersteuning van de begeleiding van pm'ers en kleuterleerkrachten bij ouder-kind-activiteiten. Aanbeveling: leg de focus op groei en continue ontwikkeling, omdat de aanpak nooit "af" is.

Stel tijd beschikbaar

Een visieomslag en praktische uitvoering vereisen tijd en geduld. Scholen en kinderopvanginstellingen moeten extra tijd vrijmaken voor activiteiten zoals huisbezoeken en deelname aan leernetwerken, bijvoorbeeld door extra financiën of taakuren beschikbaar te stellen.

Deze brochure is gebaseerd op onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de Gelijke Kansen Alliantie. Opdrachtgever van het onderzoek is het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Meer informatie over de aanpak Thuis in Taal is te vinden op de website: <https://aanpakthuisintaal.nl/> en de webpagina van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders: <https://www.gelijke-kansen.nl/actueel/landelijke-thema-agendas/taal-en-ouders>

Voor informatie over het onderzoek (opzet en resultaten) verwijzen we naar:

Veen, A., Groff, C., Carrión Braakman, I. & Stronkhorst, E. (2024). *Impact van de Landelijke GKA Agenda Taal & Ouders*. Onderzoek naar de aanpak Thuis in Taal in het kader van de GKA Agenda Taal & Ouders. Amsterdam: Kohnstamm Instituut. Rapport 1140.